

во Ленинградск. ун-та, 1959.

4. Явич Л.С. Сущность права. –Л.: Изд-во Ленинградск. ун-та, 1985.

5. Кучерявенко Н.П. Курс налогового права: В 6-ти т. - Т.II. Введение в теорию налогового права. –Х.: Легас, 2004. –660 с.

6. Кучерявенко Н.П. Курс налогового права: В 6-ти т. - Т.III. Учение о налоге. –Х.: Легас, 2005. –668 с.

7. Налоги и налогообложение: Учебн. пособие /Русакова И.Г., Кашин В.А., Толкушкин А.В. и др.; Под ред. И.Г. Русаковой, В.А. Кашина. -М: Финансы, ЮНИТИ, 1998. –495 с.

8. Налоги и налоговое право: Учебник /Под ред. А.В. Брызгалина. –М.: Аналитика-Пресс, 1998. –198 с.

9. Декрет Кабінету Міністрів України “Про прибутко-

вий податок з громадян” від 26.12.1992 р., № 13-92 // ВВР України. –1993. –№ 10. –Ст.77.

10. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 28.12.1994 р., № 334/94-ВР // ВВР України. –1995. –№ 4. –Ст.28.

11. Наказ ДПА України “Порядок застосування підпункту 9.6.9 пункту 9.6 статті 9 Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” від 29.10.2003 р., № 518 // Офіційний вісник України. –2003. –№ 46. –С.72. –Ст.2395.

12. Лист Державної Податкової Адміністрації України від 20.11.2002 р., № 18010/7/17-0517 // Галицькі контракти - Дебет-Кредит. –2003. –№ 9.

Надійшла до редколегії 30.05.2006

ГОЛОВАШЕВИЧ А.А. ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИБЫЛИ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ В УКРАИНЕ

Исследованы новые законодательные положения в области налогообложения инвестиционной прибыли, представлена авторская точка зрения решения вопросов обозначенного налогообложения для физических лиц в Украине.

***

GOLOVASHEVICH A.A. LEGAL REGULATION OF TAXATION IN THE INVESTMENT PROFIT OF PHYSICAL PERSONS IN UKRAINE

New legislative guidelines are investigated in the field of taxation in the investment profit, the author's point of view decision for questions in the designated taxation for physical persons in Ukraine is submitted.

УДК 331.4

П.О. ІЗУІТА

Харківський національний університет внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВИХ ТА БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ ЯК ОДНА З ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ СУБ'ЄКТІВ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН¹

Розглянуті принципи державної політики в сфері охорони праці, закріплення яких в якості основних в сфері охорони праці є цілком обґрунтованим та відповідає сучасному стану розвитку України.

Охорона праці та втілення у життя активної соціальної політики є ключовим завданням як для законодавця, органів державної влади та місцевого самоврядування, так і для власника або уповноваженого ним органу, а також профспілкової організації кожного підприємства, установи чи організації незалежно від форми власності чи роду діяльності.

Право на належні, безпечні та здорові умови праці є складовим елементом основних конституційних прав кожного громадянина – це закріплено у ч.4 ст.43 Основного Закону України [1]. Значення та важливість прав працівників обумовлюються тим, що ці права нерозривно пов'язані зі свободами людини і громадянина та історично закріплені в міжнародно-правових договорах та конституціях усіх держав світу. Зведення цих прав до рангу конституційних набуває першорядного значення для право-

вого регулювання суспільних відносин в сфері праці. Конституційні права – це не усі права, якими володіє людина, а тільки основні або, іншими словами, фундаментальні. Отже, під конституційними правами розуміються найбільш важливі права людини й громадянина, що розкривають природний стан свободи й одержують вищий юридичний захист. Конституційні права є головним елементом конституційних правовідносин. Ці правовідносини виникають між людиною (громадянином) і державою, породжуючи обов'язок держави захищати й охороняти основні й інші права та свободи кожної окремої людини (громадянина). Отже, людина вправі не просити, а вимагати захисту прав, які держава визнала природними й невід'ємними. Правовідносини із приводу основних прав і свобод відрізняються від правовідносин із приводу інших прав особливим механізмом захисту й силою прямої дії Конституції, як основного закону держави.

Усі громадяни, працюючі або залучені до праці на підприємстві, в тому числі іноземці або особи без громадянст-

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: докт. юрид. наук Іншин М.І. (ХНУВС).

ва, що працюють на виробництвах, розташованих на території України, мають однакові права на належні, безпечні та здорові умови праці – цим забезпечується рівність.

Законодавче закріплення та гарантування прав кожного з працівників та роботодавців, встановлення обов'язків держави в особі її органів та посадових осіб з охорони праці, організація охорони праці на підприємствах і установах усіх форм власності, державний та суспільний нагляд і контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, а також встановлення відповідальності за порушення названих вимог складають зміст права на охорону праці за чинним законодавством України. Отже, права усіх громадян, в тому числі й працівників, що закріплені у відповідних нормативно-правових актах, можуть бути реалізовані тільки за умови, якщо в законодавчому порядку будуть встановлені для цього необхідні гарантії.

“Проголошення будь-якого права людини, навіть закріпленого відповідними актами держави та її органів, ніщо без реальних гарантій його здійснення. Без гарантій права свободи та обов'язки людини і громадянина перетворюються на своєрідні “заяви про наміри”, що не мають ніякої цінності ні для особи, ні для суспільства. Під гарантіями прав, свобод і обов'язків людини та громадянина розуміють систему соціально-економічних, моральних, політичних, юридичних умов, засобів і способів, які забезпечують їх фактичну реалізацію, охорону та надійний захист” [2, с.187].

Поняття “гарантії” охоплює усю сукупність об'єктивних та суб'єктивних факторів, спрямованих на забезпечення та реалізацію прав і свобод громадян, та захист від порушень. Отже, способом захисту трудових прав усіх категорій працівників є гарантії. Звідси можна зробити висновок, що гарантіями усіх категорій працюючих громадян є засоби забезпечення їхніх прав та інтересів шляхом створення відповідних умов праці. Важливим є не лише законодавче закріплення прав, але й адекватне сприйняття чинного нормативного матеріалу всіма його адресатами, що знаходить вираження в безпосередній діяльності, яка реалізує право, та у правозастосовній діяльності держави. Остання включає можливість примусового виконання прав громадян і усунення перешкод на шляху їхньої реалізації.

За допомогою гарантій прав і свобод людини здійснюється їхнє забезпечення, тобто створення умов для їхнього здійснення. Забезпечення прав і свобод людини включає три елементи (напрямки) державної діяльності:

1) створення умов для реалізації прав і свобод людини шляхом позитивного впливу на формування їх загальносоціальних гарантій;

2) охорона прав і свобод людини шляхом проведення профілактики їх порушень;

3) захист прав і свобод людини відновлення порушеного правового статусу, притягнення порушників до юридичної відповідальності.

Розглядаючи елементи (напрямки) державної діяльності в особі її органів та посадових осіб з приводу забезпечення та гарантування конституційного права кожного громадянина на належні, безпечні і здорові умови праці, що передбачено статтею 43 Основного Закону України, назвемо принципи державної політики, які свого часу були розширені та законодавчо закріплені в Законі України “Про охорону праці” [3]. Відповідно до статті 4 назва-

ного Закону України державна політика в сфері охорони праці базується на десяти принципах, які, безумовно, знайшли своє закріплення також в інших нормативно-правових та підзаконних актах. По-перше, це принцип *пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці*. Це є закріплене та розширене законодавцем відображення конституційного принципу визнання державою найвищою соціальною цінністю в Україні людини, її життя і здоров'я, честі та гідності, недоторканості та безпеки, що передбачено ст.3 та положення ч.4 ст.43 Основного Закону про право кожного працівника на належні, безпечні та здорові умови праці.

Наступним принципом є *підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці*. Забезпечення здорових та безпечних умов праці неможливе без закріпленого на законодавчому рівні механізму створення й постійного підвищення рівня безпеки на кожному підприємстві, в установі чи організації та контролю як з боку відповідних органів державної влади та місцевого самоврядування, так і з боку власника або уповноваженого ним органу чи створених ними на виробництві служб з управління охороною праці. Крім того, держава повинна постійно підтримувати фінансування та сприяти розвитку й вдосконаленню існуючої системи охорони праці, що й зумовило закріплення цих напрямків роботи в одному з принципів державної політики в сфері охорони праці. Наступним є принцип *комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки та техніки, й охорони довкілля*. Охорона праці на підприємствах, в установах, та організаціях є визначальним напрямком державної політики, що потребує максимальної концентрації та консолідації зусиль з боку усіх органів державної влади та місцевого самоврядування. Питання, що потребують вирішення взагалі та такі, що виникають в кожному окремому випадку зокрема, слід вирішувати не одноосібно, а шляхом розробки єдиної стратегії з урахуванням пріоритетних напрямків розвитку держави та суспільства, поставлення чіткої мети та завдань й вирішення їх на всіх рівнях – від керівного до підлеглого, тобто кожного посадовою особою, роботодавцем та усіма працівниками. Саме з цією метою держава бере за принцип розробку національних, міжнаціональних, галузевих, регіональних програм та враховує усі напрямки своєї діяльності, внутрішньої та зовнішньої взаємодії країни, й забезпечує зміцнення свого авторитету на міжнародній арені. Ще одним принципом державної політики в сфері охорони праці є *соціальний захист працівників та повне відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань*. Закріплення та неухильне дотримання цього принципу є особливо важливим для України, оскільки за часів проголошення своєї незалежності вона взяла курс на створення правової, соціальної, демократичної держави. Неможливо бути державою з таким статусом, якщо не буде створений та забезпечений достатній рівень соціального захисту кожної людини, що його потребує внаслідок виконання своїх

трудова об'язки. Далі – встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності. Принцип рівності має не аби яке значення, оскільки він є найголовнішим і знайшов закріплення у ст.1 Загальної декларації прав людини 1948 року [4], де вказується що “всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах” та інших численних міжнародних договорах та угодах, ратифікованих Україною. Принцип адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану є проявом та закріпленням принципу гуманізму. Кожна людина повинна працювати в таких умовах, які не тільки не загрожують її здоров'ю та психологічному розвитку особистості, але й навпаки – сприяють їх підвищенню. Саме з цією метою у виробничих закладах запроваджуються нові технології, відбувається автоматизація процесів, заміна функцій роботи людей можливостями виконання такої роботи машинами та механізмами, створюється відповідна гігієна та санітарія, відбувається підбір персоналу й трудового колективу, розробляються позмінні обов'язки. Наступним принципом є використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству. На сучасному етапі розвитку економіки та отримання країною статусу з ринковою економікою даному принципу повинна приділятися певна увага. Дослідження в сфері виробничого травматизму та промислової безпеки дозволяють зробити висновок про недостатнє державне та регіональне фінансування заходів з охорони здоров'я та праці громадян. Тому доцільним є закріплення у ст.19 Закону України “Про охорону праці” обов'язку фінансування з боку держави та інших джерел, якщо це не суперечить чинному законодавству. Так, наприклад, згідно ст.24 названого Закону з метою об'єднання зусиль найманих працівників, учених, спеціалістів з охорони праці та окремих громадян для поліпшення охорони праці, захисту працівників від виробничого травматизму і професійних захворювань, що в тому числі включає у себе й добровільне фінансування, створюються асоціації, товариства, фонди та інші добровільні об'єднання громадян. Ще одним принципом є інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці. Обов'язком кожного правосвідомого громадянина є знання Конституції України та виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів, але, в той же час, обов'язком держави є створення певних умов для навчання кожного громадянина основам охорони здоров'я, охорони праці, безпеки життєдіяльності, оскільки

це є загально необхідним для збереження та розвитку нації. Держава, відповідно до ст.18 Закону “Про охорону праці”, бере на себе зобов'язання з забезпечення навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Принцип забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях, та принцип використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва мають певне значення для втілення у життя інших розглянутих нами принципів та не можуть існувати окремо від них.

На нашу думку, закріплення даних принципів як основних в сфері охорони праці є цілком обґрунтованим та відповідає сучасному стану розвитку України. Крім Конституції України, діє ряд законів, які гарантують реальність прав у різних сферах суспільного життя, в тому числі й соціальній сфері – захист прав споживачів, охорона праці та ін. Одним із основних нормативно-правових актів у трудовому праві України є Кодекс законів про працю України [5], що закріплює право на здорові та безпечні умови праці у статті 2. Право на охорону здоров'я, що передбачає серед інших право на безпечні й здорові умови праці, закріплено ст.6 Основ законодавства України про охорону здоров'я. Крім того, гарантії прав працівників на охорону праці містяться у численних міжнародних договорах та угодах, які ратифіковані у встановленому законодавством порядку, та згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // ВВР України. –1996. –№ 30. –Ст. 141 (зі змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004 р. № 2222-IV).
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. – Харків: Консум, 2001. –656 с.
3. Закон України “Про охорону праці” // ВВР України. –1992. –№ 49. Ст.668 (із змінами за Законом України від 17.11.2005 р., № 3108-IV).
4. Загальна декларація прав людини 1948 р.
5. Кодекс законів про працю України // ВВР України. – 1971. –Додаток до № 50. –Ст.375 (зі змінами).

Надійшла до редакції 02.10.2006

ИЗУИТА П.О. ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЗДОРОВЫХ И БЕЗОПАСНЫХ УСЛОВИЙ РАБОТЫ КАК ОДНА ИЗ ЮРИДИЧЕСКИХ ГАРАНТИЙ СУБЪЕКТОВ ТРУДОВЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ

Рассмотрены принципы государственной политики в сфере охраны работы, закрепление которых в качестве основных в сфере охраны работы целиком обосновано и соответствует современному состоянию развития Украины.

***

IZUITA P.O. MAINTENANCE OF HEALTHY AND SAFE OPERATING CONDITIONS AS ONE OF LEGAL GUARANTEES OF SUBJECTS LABOR LEGAL RELATIONSHIP

A principle of a state policy in sphere of protection of work which fastening as the basic in sphere protection of work is entirely proved are considered and corresponds to a modern condition of development of Ukraine.